

Bude vesmír aj slovenský?

Slovensko má šancu stať sa súčasťou rozsiahleho projektu na skúmanie kozmu.

Výskum kozmu je jedným z najambicióznejších programov ľudstva. Slovensko má síce mnohé skúsenosti a dostatok odborníkov, no doteraz svoj príspevok nezviditeľnilo. Práve dnes sa konečne ponúka reálna šanca.

Slovensko navštívila prvý raz v histórii oficiálna delegácia Európskej kozmickej agentúry – ESA (European Space Agency). Rokovania naznačili, ako sa začne uberať náš prístupový proces do tohto prestížneho kozmického spoločenstva. Pre zaujímavosť spomeňme, že Česko ako prvá krajina z bývalého východného bloku sa stalo osemnástym členom kozmickej agentúry 12. novembra 2008.

Agentúra sa zaoberá rozvojom kozmického výskumu a kozmických technológií. Založili ju v máji 1975. Riadnymi členmi sú Belgicko, Česko, Dánsko,

Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Nemecko, Nórsko, Portugalsko, Rakúsko, Španielsko, Švajčiarsko, Švédsko, Taliansko a Veľká Británia.

Zvláštne postavenie kooperujúceho člena má Kanada. Ďalšími kooperujúcimi štátmi sú Maďarsko, Rumunsko, Poľsko a Estónsko. Slovensko sa pripravuje na podpis kooperačnej dohody.

Aj slovenskí odborníci sa zúčastnili a zúčastňujú, zatiaľ nepriamo, na projektoch agentúry. Spomeňme napríklad prelomovú misiu Rosetta ku kométe 67P/Čurjumov-Gerasimenko. Pristávací modul Philae uskutočnili historicky prvý pokus o pristátie na jadre kométy v dejinách kozmonautiky. V súčasnosti pracujú na spoločnej družici ESA – Čína aparatúra na snímkovanie magnetických búrok. Podstatná časť tohto prístroja bola vyvinutá v Ústave experimentálnej fyziky SAV v Košiciach. Ten navrhuje a vyvíja časť aparatúry na merania plazmy v projekte BePi Colombo

na výskum Merkúru.

V uplynulom týždni bol mladý vedec z Košíc na porade o veľkom experimentálnom kozmickom projekte EUSO (Extreme Universe Space Observatory). Námet na možnú účasť košickej skupiny v experimente vznikol na Európskom sympóziu o kozmickom žiarení, ktoré sa po 24 rokoch znova konalo v Košiciach v septembri tohto roku. Navrhol to významný odborník z Francúzska. Podľa slov vedúceho tímu by Slovensko mohlo byť 12. účastníkou krajiny projektu a jeho logická otázka znela: „Kedy bude vaša krajina pridruženou alebo členskou krajinou ESA?“

V spolupráci s Astronomickým ústavom SAV máme reálne predpoklady na utvorenie výskumnej bázy výskumu vesmíru v oblasti kozmickej fyziky, astrofyziky a astronómie. Nie zanedbateľné sú však aj aktivity slovenských odborníkov v dialkovanom prieskume Zeme, v lekársko-biologických experimentoch vo vesmíre či využí-

vaní satelitných údajov v meteorológii.

Obrysy slovenských aktivít môže zvýrazniť práve začatie procesu na vstup do Agentúry s cieľom vstúpiť medzi členov.

Slovensko by získalo rad výhod, ktoré sú ešte významnejšie dnes, v situácii svetovej ekonomickej krízy. Jednou z podstatných udalostí by bol nový stimul na rozvoj vedy a technológií, keďže kozmické aktivity majú strategický význam a sú v nich obsiahnuté najprogressívnejšie výsledky vedy a techniky. Možnosti uchádzať sa o riešenie výskumných aj aplikačných projektov financovaných agentúrou a zapojiť sa do širokého spektra aktivít spojené s európskym kozmickým priemyslom, môžu pozitívne ovplyvniť rast zamestnanosti na Slovensku a motivovať mladú generáciu novými výzvami vo výskume a vývoji.

**Karel Kudela
Ján Feranec**

Autori sú vedci,
zaoberajú sa výskumom vesmíru